

Accountantsverslag 2023

Hoogheemraadschap van Delfland

29 maart 2024

Aan de verenigde vergadering
van Hoogheemraadschap van Delfland
Postbus 3061
2601 DB DELFT

Onderwerp
Accountantsverslag 2023

Datum
29 maart 2024

Ons kenmerk

Behandeld door
P.A. Naaktgeboren RA
panaaktgeboren@deloitte.nl
06-8333 9395

J. Van Koert MSC RA
jvankoert@deloitte.nl
06-1201 0779

Geachte leden van de verenigde vergadering,

Graag bieden wij u hierbij ons accountantsverslag aan met betrekking tot de controle van de jaarrekening 2023 van Hoogheemraadschap van Delfland. Deze rapportage beschrijft op hoofdlijnen onze controleaanpak en de belangrijkste aangelegenheden die wij tijdens onze controle in overweging hebben genomen. Wij zijn van mening dat de reikwijdte van onze werkzaamheden en de resultaten daarvan een deugdelijke basis vormen voor ons oordeel over de jaarrekening 2023 van het Hoogheemraadschap van Delfland.

Bij de jaarrekening 2023 van Hoogheemraadschap van Delfland hebben wij een goedkeurende controleverklaring verstrekt.

De jaarrekening 2023 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van dijkgraaf en hoogheemraden van het Hoogheemraadschap van Delfland. Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 25 september 2023.

Wij hebben onze bevindingen afgestemd.

De inhoud van dit accountantsverslag is door ons afgestemd met de portefeuillehouder financiën, de secretaris-directeur, de directeur Bedrijfsvoering, de concerncontroller en de betrokken medewerkers van de afdelingen FIC en CCA.

Hoogachtend,

Deloitte Accountants B.V.

J. van Koert MSc RA

Inhoudsopgave

	<u>Kernpunten van de jaarrekeningcontrole</u>	4
	• <u>Kernpunten van de jaarrekeningcontrole</u>	5
	<u>Bestuurlijke samenvatting</u>	6
	• <u>Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen</u>	7
	<u>Bevindingen jaarrekeningcontrole</u>	11
	• <u>De financiële positie van uw hoogheemraadschap</u>	12
	• <u>Belangrijkste bevindingen uit onze controle</u>	18
	<u>Interne beheersing</u>	22
	• <u>Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing</u>	23
	<u>Bijlagen</u>	25
	• <u>Bijlage A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen</u>	26
	• <u>Bijlage A2 - Onzekerheden in de controle</u>	27
	• <u>Bijlage A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen</u>	28
	• <u>Bijlage B - Onafhankelijkheidsbevestiging</u>	29

Kernpunten van de jaarrekeningcontrole

Kernpunten van de jaarrekeningcontrole

In dit hoofdstuk zijn de kernpunten van de jaarrekeningcontrole overzichtelijk weergegeven. Deze kernpunten lichten wij in het vervolg van dit accountantsverslag nader toe. De onderwerpen linken dan ook door naar de verdiepende teksten en zijn te raadplegen door op het onderwerp te klikken.

Categorie	Onderwerp	Observatie en/of aanbeveling
Algemeen	1. Controleverklaring 2. Fraude	1. We hebben een goedkeurende controleverklaring ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid bij de jaarstukken 2023 verstrekt. 2. Hoogheemraadschap van Delfland heeft de frauderisicoanalyse geactualiseerd.
Financiën	1. Financiële positie	1. De financiële positie van het hoogheemraadschap is verbeterd. Het eigen vermogen is toegenomen. 2. De weerstandratio is licht gedaald, maar is nog steeds hoger dan de door het bestuur bepaalde streefwaarde.
IT-omgeving	1. Rechten superuser 2. Reviewen van gebruikersrechten	1. Geef een financiële administrator geen rechten van een functioneel beheer voor ProSa. Beperk deze hoge rechten tot medewerkers van de IT afdeling. 2. Richt een proces in voor het periodiek reviewen van gebruikersrechten en autorisaties binnen ProSa.
Memoriaal-boeking	1. Genomen maatregelen	1. Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft samen met de Financiële Eenheid de noodzakelijke verbeteringen doorgevoerd in het proces rondom de handmatige memoriaalboekingen.
Aanbesteden	1. Onrechtmatigheden 2023 2. Contractmanagement	1. Er is een onrechtmatigheid geconstateerd van circa € 1,7 miljoen in verband met het niet naleven van de aanbestedingsregels. 2. Breng verbeteringen aan in het contractmanagement. Goed contractmanagement had de onrechtmatigheden 2023 kunnen voorkomen.
Fiscaliteiten	1. Btw 2. Vennootschapsbelasting	1. Het hoogheemraadschap heeft een aannemelijk standpunt wat betreft een vordering van € 2,7 miljoen op de Belastingdienst. De Belastingdienst heeft nog geen uitspraak gedaan of een standpunt ingenomen. 2. Het hoogheemraadschap heeft de voorlopige aanslag vennootschapsbelasting niet verwerkt in de exploitatie 2023, omdat ze van mening is dat de groen gas activiteit in 2023 niet winstgevend is. Ook dit standpunt is aannemelijk.
Delfluent	1. Onzekerheid	1. De uitkomst van de arbitrage met Delfluent over de indexatie van de servicevergoeding 2022 is onzeker. Het hoogheemraadschap heeft in de jaarrekening 2023, evenals in de jaarrekening 2022, de volledige indexatie als last verwerkt. Vanuit voorzichtigheid is dit naar onze mening terecht.
Rechtmatigheid	1. Rechtmatigheidsverantwoording	1. Maak afspraken m.b.t. begrotingsrechtmatigheid in voorbereiding op de rechtmatigheidsverantwoording vanaf de jaarrekening 2025.

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijk relevante bevindingen
en aanbevelingen jaarrekeningcontrole

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Getrouwheid en rechtmatigheid

- Wij hebben een goedkeurende controleverklaring verstrekt voor het getrouwe beeld van de rechtmatigheid.
- De gehanteerde materialiteit voor fouten en onzekerheden bedraagt € 3,2 miljoen respectievelijk € 9,6 miljoen.
- De definitieve jaarrekening bevat geen ongecorrigeerde getrouwheidsfouten.
- Voor de rechtmatigheidscontrole hebben wij het normenkader financiële rechtmatigheid Delfland 2023 gehanteerd, dat op 30 november 2023 door de verenigde vergadering is vastgesteld.
- Uit de controle blijkt een onrechtmatigheid van € 1,7 miljoen als gevolg van het niet naleven van de aanbestedingsregels.
- Wij hebben tijdens onze controle van de WNT geen ongecorrigeerde feitelijke afwijkingen geïdentificeerd die de materialiteitsgrens volgens het controleprotocol WNT te boven gaan.

Welke verbeteringen zien wij?

Wij zien dat uw hoogheemraadschap de volgende verbeteringen heeft gerealiseerd:

- In het proces en in het opstel- en controledossier zijn een aantal verbeteringen gerealiseerd, zoals de verbijzonderde interne controle op de aanbestedingsregels, het vervroegen van diverse controles, de meer gevorderde status van de conceptjaarrekening bij de start van de jaarrekeningcontrole en de concretisering van de werkafspraken.
- De interne beheersing in het proces rondom de memoriaalboekingen is in de loop van 2023 en begin 2024 verbeterd. Dit is belangrijk, omdat deze boekingen niet via de reguliere boekingsgang plaatsvinden en daarmee in opzet meer risicovol zijn.
- Hoogheemraadschap van Delfland besteedt op een goede manier aandacht aan de thema's fraude en integriteit.

Welke aandachtspunten zien wij?

Daarnaast onderkennen wij de volgende belangrijke aandachtspunten:

- Het contractmanagement is voor verbetering vatbaar. In 2023 zijn inkoopcontracten verlengd, terwijl die contracten geen verlengingsopties meer hadden. Tevens zijn er inkopen gedaan onder de vlag van een raamovereenkomst, terwijl die overeenkomst niet voorziet in de desbetreffende goederen en diensten.
- De jaarrekening van Hoogheemraadschap van Delfland bevat onzekerheden als gevolg van fiscale standpunten die nog niet door de Belastingdienst zijn overgenomen. Deze onzekerheden kunnen in komende jaren leiden tot financiële tegenvallers als de Belastingdienst anders beslist over de verrekening van de inkoop btw en over de fiscale winst van groen gas. Wij achten deze standpunten van het Hoogheemraadschap van Delfland overigens aannemelijk.
- Het college gaat vanaf de jaarrekening 2025 een rechtmatigheidsverantwoording afleggen. De regels met betrekking tot begrotingsrechtmatigheid gaan met de rechtmatigheidsverantwoording wijzigen. Elke overschrijding van de geraamde lasten per programma telt volledig mee voor de conclusie van de rechtmatigheidsverantwoording. Tot en met 2024 worden overschrijdingen bepaald op het niveau van het saldo van baten en lasten per programma en overschrijdingen worden meestal niet meegewogen in het accountantsoordeel op basis van vooraf vastgestelde criteria. De verenigde vergadering en het college van dijkgraaf en hoogheemraden kunnen nadere afspraken maken over de regels met betrekking tot begrotingsrechtmatigheid vanaf de jaarrekening 2025.

Specifieke verantwoordingen

- De jaarrekening 2023 bevat de verantwoording van twee specifieke uitkeringen. Wij hebben deze verantwoordingen gecontroleerd met inachtneming van de uitvoeringsmaterialiteit van de jaarrekeningcontrole. De twee specifieke verantwoordingen in de definitieve jaarrekening bevatten geen ongecorrigeerde fouten of onzekerheden. De twee specifieke regelingen zijn:
 - Kwijtschelding publieke schulden door waterschappen in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslag;
 - Regeling uitvoeringskosten Nationaal Programma Landelijk Gebied waterschappen.

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Financiële positie

- De financiële positie ultimo 2023 is verbeterd ten opzichte van 2022. Het eigen vermogen is met € 3,0 miljoen toegenomen naar € 162,0 miljoen.
- De beschikbare weerstandscapaciteit ultimo 2023 bedraagt € 40,7 miljoen (2022: € 49,5 miljoen). Deze weerstandscapaciteit is hoger dan de door het hoogheemraadschap bepaalde benodigde weerstandscapaciteit van € 25,0 miljoen (2022: € 25,0 miljoen).
- Uw jaarrekening toont wat betreft de baten en lasten een beperkt verschil tussen de begroting en realisatie. Het verschil tussen de primaire begroting en de realisatie van de investeringen was groot, maar is door een tussentijdse wijziging van de begroting 2023 uiteindelijk bijna nihil. Wel is sprake van een boeg golf in de komende jaren en een realistische raming van de investeringen blijft een aandachtspunt.

Interne beheersing

- Op basis van de interim-controle 2023 hebben wij een managementletter uitgebracht. Onze belangrijkste bevindingen zijn ook in dit accountantsverslag opgenomen.
- Wij constateren dat het hoogheemraadschap in 2023 het proces rondom memoriaalboekingen heeft verbeterd. Memoriaalboekingen zijn (correctie)boekingen die niet via de reguliere boekingsgang plaatsvinden. Deze boekingen zijn hierdoor in opzet meer risicovol en daarom besteden wij bij onze controle extra aandacht aan deze boekingen.

IT-audit 2023

- Wij hebben in 2023 een IT-audit uitgevoerd naar de general IT-controls van ProSa (de financiële administratie), waarover wij in maart 2024 aan uw ambtelijke organisatie hebben gerapporteerd. Onze conclusie is dat er tekortkomingen zijn die van invloed zijn op de jaarrekening, de compliance en de interne beheersing. Door deze conclusie konden wij tijdens onze controle 2023 niet zonder meer steunen op de IT-omgeving en (informatie uit) de applicaties. Wij hebben daarom (extra) gegevensgerichte controlewerkzaamheden verricht, waaronder detailcontroles. Hierbij zijn geen afwijkingen geconstateerd.
- De belangrijkste bevindingen uit de IT-audit zijn de volgende:
 - De Financiële Eenheid heeft een senior financiële administrateur geautoriseerd voor de rol van functioneel beheer voor ProSa. Dit leidt ons inziens tot het risico op het gebied van functiescheiding. Wij raden aan om accounts met hoge rechten zoveel mogelijk te beperken en deze hoge rechten alleen toe te kennen aan medewerkers van de IT afdeling.
 - De Financiële Eenheid en het Hoogheemraadschap van Delfland verrichten geen periodieke review van de gebruikersrechten en de autorisaties binnen ProSa.

Data-analyse

- Wij hebben samen met de hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard in 2023 twee initiatieven ondernomen om data-analyse toe te passen in de verbijzonderde interne controle en de accountantscontrole 2023. Dit is helaas niet gelukt, omdat externe partijen niet de benodigde gegevens in het juiste format konden aanleveren.

Jaarstukken 2023

- Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de resultaten van uw hoogheemraadschap. Daarnaast vereisen zij van het management het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, vaak vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken die inherent onzeker zijn. Wij hebben het door het college en het ambtelijk management toegepaste proces met betrekking tot belangrijke verslaggevingspraktijken geëvalueerd, en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Wij zijn van mening dat de verslaggevings-vraagstukken en de toegepaste inschattingen goed onderbouwd en redelijk zijn, en consistent zijn gebruikt.
- De verslaggevingsgrondslagen van uw hoogheemraadschap zijn uiteengezet in de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening 2023. De grondslagen zijn toegepast met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording Waterschappen. De grondslagen zijn aanvaardbaar.
- Op basis van de Nederlandse wetgeving en de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (NVCOS) 720 is de accountant verplicht bepaalde werkzaamheden uit te voeren met betrekking tot het jaarverslag en de andere informatie die in de jaarstukken is opgenomen. Het jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.

Belangrijkste bevindingen, conclusies en aanbevelingen

Dispuut Delfland

- Het hoogheemraadschap is het oneens met de indexatie van de servicevergoeding over 2022 aan Delfluent voor het beheer en onderhoud van twee afvalwaterzuiveringsinstallaties. Deze indexatie werkt ook door in de vergoeding 2023 en zodoende is ook een deel van de servicevergoeding 2023 ter discussie gesteld. In de jaarrekening 2023 is naar onze mening terecht de volledige vergoeding 2023 inclusief indexatie als last verwerkt, want er is onvoldoende zekerheid over de uitkomst van de arbitrage procedure met Delfluent. Ultimo 2023 staat er een bedrag van € 28,3 miljoen onder de overlopende passiva op de balans, dat niet wordt uitbetaald aan Delfluent in afwachting van een oplossing van dit dispuut.

Overig

- Zie de bijlagen A bij dit accountantsverslag waaruit blijkt welke niet-gecorrigeerde bevindingen, onzekerheden en tekortkomingen in de toelichtingen wij hebben geconstateerd.
- In bijlage C is onze volledige onafhankelijkheidsbevestiging te vinden.

Bevindingen jaarrekeningcontrole

Samenvatting vermogen en resultaat van uw hoogheemraadschap

De vermogenspositie van uw hoogheemraadschap is verbeterd

Het BBVW, de verslaggevingsregels voor waterschappen, maakt een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen worden gemuteerd. De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming.

Het gerealiseerde resultaat voor bestemming over het boekjaar 2023 bedraagt € 3,0 miljoen voordelig. Per saldo is tussentijds € 0,7 miljoen aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat na bestemming over 2023 € 3,7 miljoen voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het overzicht hiernaast hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen. De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2023 circa 18,8% van het balanstotaal (ultimo 2022: 18,6% van het balanstotaal) en is licht verbeterd ten opzichte van 2022.

Saldo baten en lasten

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar is weergegeven als het gerealiseerde resultaat voor bestemming. Daarnaast kent het hoogheemraadschap het gerealiseerde resultaat na bestemming. Dit is het gerealiseerde resultaat voor bestemming plus of min de tussentijdse resultaatbestemming. Deze tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de onttrekkingen aan en stortingen in de reserves gedurende het boekjaar. De mutaties in de reserves vinden plaats op basis van door het algemeen bestuur in de verenigde vergadering genomen besluiten. Het resultaat na bestemming is dus mede het gevolg van de eerdere politieke besluitvorming.

Wat het voorgaande concreet betekent voor uw hoogheemraadschap hebben wij in het overzicht hiernaast weergegeven.

Eigen vermogen (x € 1 miljoen)	2020	2021	2022	2023
Eigen vermogen per 1 januari	101,6	129,3	154,1	159,0
Tussentijdse resultaatbestemming	21,2	15,0	-/- 4,1	-/- 0,7
Resultaat na bestemming	6,5	9,8	9,0	3,7
Resultaat voor bestemming	27,7	24,8	4,9	3,0
Eigen vermogen per 31 december	129,3	154,1	159,0	162,0

Exploitatieresultaat (x € 1 miljoen)

Totale baten	306,2
Totale lasten	-/- 303,2
Resultaat voor bestemming	3,0
Af: stortingen in reserves	-/- 15,3
Bij: onttrekkingen aan reserves	16,0
Saldo mutaties reserves	0,7
Resultaat na bestemming	3,7

Samenvatting vermogen en resultaat van uw hoogheemraadschap

Het overzicht van baten en lasten over het boekjaar 2023 laat een voordelig gerealiseerd resultaat voor bestemming van € 3,0 miljoen zien, ten opzichte van een begroot nadelig saldo van € 0,7 miljoen (begroting na wijziging).

De jaarrekening 2023 sluit – na verwerking van de mutaties in reserves – met een voordelig resultaat na bestemming van € 3,7 miljoen.

In de programmaverantwoording geeft het college per programma op hoofdlijnen een verklaring voor de gerealiseerde afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging.

Het hoogheemraadschap heeft de belangrijkste verschillen toegelicht en heeft de financiële impact ervan in kaart gebracht. In de paragraaf [Begrotingsrechtmatigheid](#) van onze rapportage gaan wij nader in op de verschillen tussen de begrote en de werkelijke baten en lasten in het kader van de begrotingsrechtmatigheid.

Samenvatting vermogen en resultaat van uw hoogheemraadschap

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin het hoogheemraadschap in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Als sprake is van een forse schuld en veel eigen vermogen (totaal van algemene en bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de financiële positie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van het hoogheemraadschap.

Netto schuldquote

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van het hoogheemraadschap ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de 'druk' van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie.

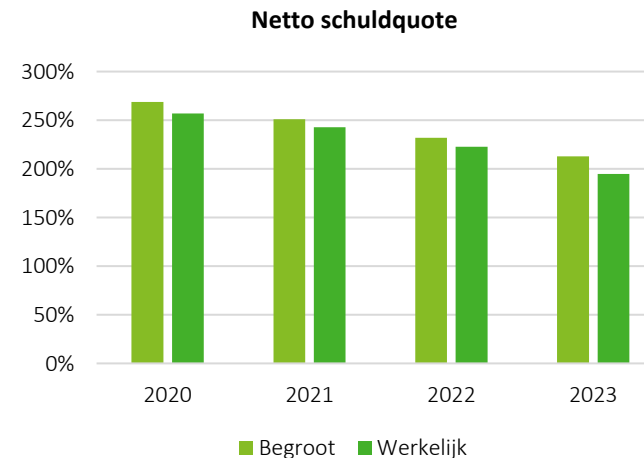
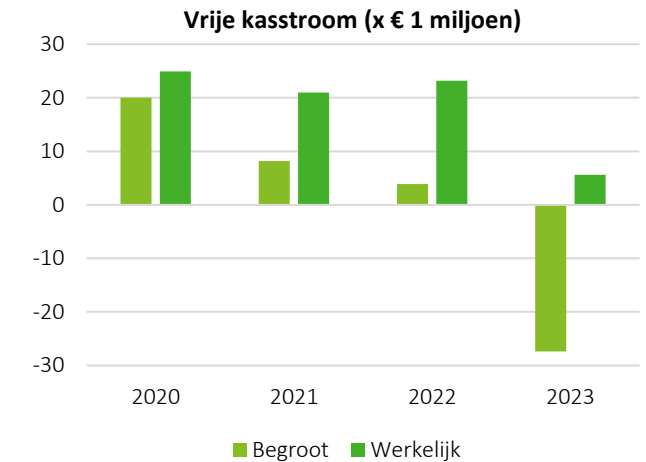
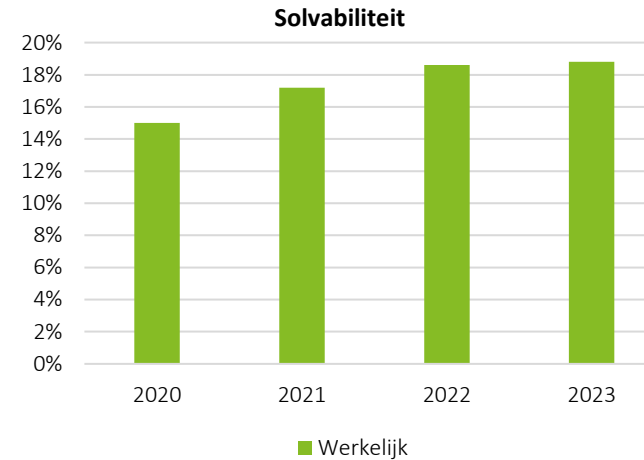
De netto schuldquote daalt naar verwachting tot 165% in 2026 door de verhoogde belastingopbrengst door de energieopslag en door extra reservering voor grote investeringsopgaven. Vanaf 2027 beginnen de uitgaven voor de vervanging van De Groote Lucht door te werken in de schuldpositie. De netto schuldquote gaat naar verwachting vanaf 2027 weer oplopen.

Vrije kasstroom

Voor de beoordeling van de financiële positie is ook van belang te kijken naar de vrije kasstroom. Dit kengetal geeft het verschil tussen de ingaande en uitgaande geldstroom op basis van de exploitatie, de investeringen en de financiering. De werkelijke vrije kasstroom is al jaren positief, waardoor de hoeveelheid liquide middelen toeneemt. De liquiditeit van uw hoogheemraadschap is goed.

Het verschil tussen de begrote en de werkelijke vrij kasstroom 2023 is veroorzaakt door het niet uitbetalen van de volledige servicevergoeding aan Delfluent als gevolg van het dispuut en het achterblijven van de werkelijke investeringen ten opzichte van de primaire begroting.

Kengetallen voor Hoogheemraadschap van Delfland (begroot en werkelijk over de periode 2020-2023)

Samenvatting vermogen en resultaat van uw hoogheemraadschap

Voorspellende waarde van uw begroting

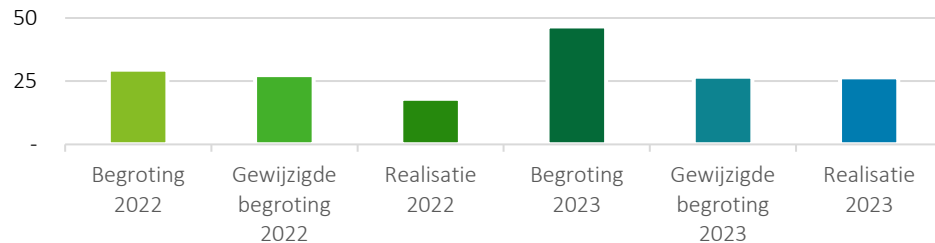
De jaarrekening 2023 sluit met een positief gerealiseerd resultaat na bestemming van € 3,7 miljoen. De begroting is voor uw organisatie een belangrijk sturingsinstrument. Het is een kaderstellend document waarmee de verenigde vergadering financiële en beleidsmatige kaders vaststelt waarbinnen het college haar beleid en doelen kan realiseren.

Uit de jaarstukken blijkt dat de gerealiseerde baten en lasten 2023 redelijk dichtbij de begroting liggen. De verschillen zijn beperkt en in het jaarverslag toegelicht. Ten aanzien van de investeringen zien we een vergelijkbaar beeld, al heeft daar wel een grote neerwaartse tussentijdse bijstelling van de geraamde investeringen 2023 plaatsgevonden. Het is nu van belang om realistisch te blijven begroten. De komende jaren bedragen de geraamde investeringen exclusief De Nieuwe Groote Lucht gemiddeld € 36,6 miljoen per jaar.

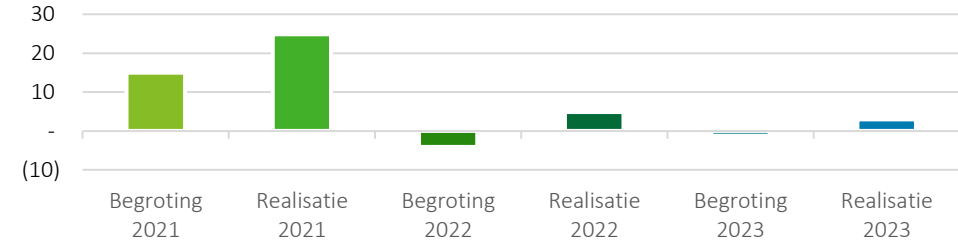
Kwaliteit en transparantie van de jaarstukken

Bij de jaarrekeningcontrole hebben wij vastgesteld dat uw jaarstukken 2023 voldoen aan de vereisten uit het BBVW. Wij hebben bij onze werkzaamheden de jaarstukken integraal doorgenomen en hebben daarbij – naast de verenigbaarheid van jaarverslag en jaarrekening – vanuit het belang en begrip van de gebruikers van de jaarstukken vooral gelet op de toegankelijkheid en begrijpelijkheid van de daarin opgenomen toelichtingen en analyses.

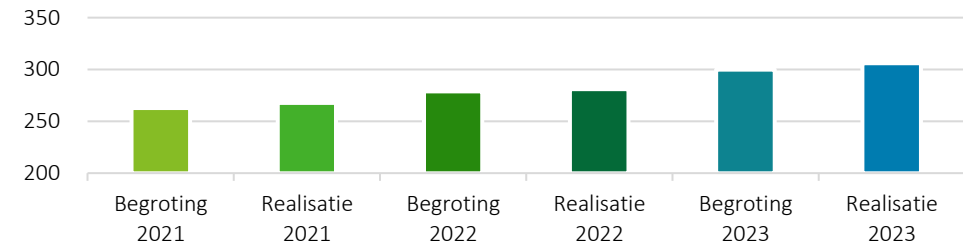
Investerings | Begroting vs realisatie
(x € 1 miljoen)

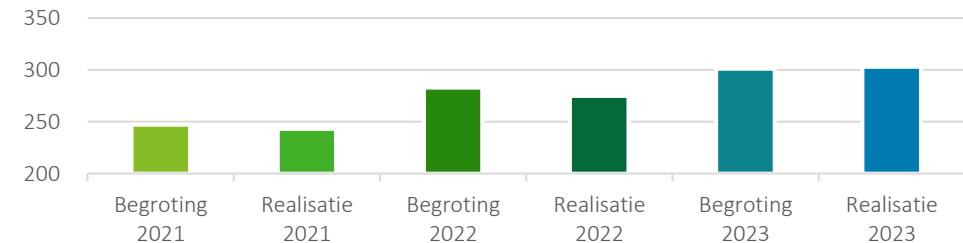
Saldo baten en lasten | Begroting vs realisatie
(x € 1 miljoen)

Baten | Begroting vs realisatie (excl. mutaties reserves)
(x € 1 miljoen)

Lasten | Begroting vs realisatie (excl. mutaties reserves)
(x € 1 miljoen)

Samenvatting vermogen en resultaat van uw hoogheemraadschap

Het weerstandsvermogen is afgenomen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit op basis van de door het hoogheemraadschap geschatte risico's.

De ratio weerstandsvermogen is afgenomen van bijna 2,0 ultimo 2022 naar 1,6 ultimo 2023. Uw weerstandscapaciteit is toereikend in relatie tot de risico's. Dit heeft het college inhoudelijk nader toegelicht in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' van het jaarverslag. Dit ligt tevens boven de streefwaarde van het Hoogheemraadschap van Delfland tussen 1,0 en 1,4.

Beschikbare weerstandscapaciteit

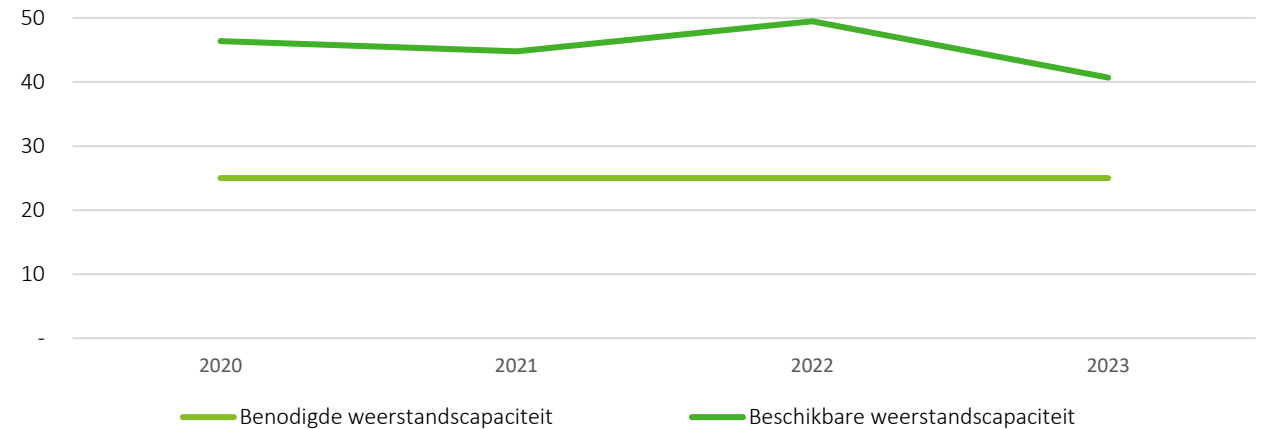
De door uw hoogheemraadschap berekende beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 40,7 miljoen (2022: € 49,5 miljoen). De beschikbare weerstandscapaciteit is afgenomen ten opzichte van voorgaand jaar.

Benodigde weerstandscapaciteit

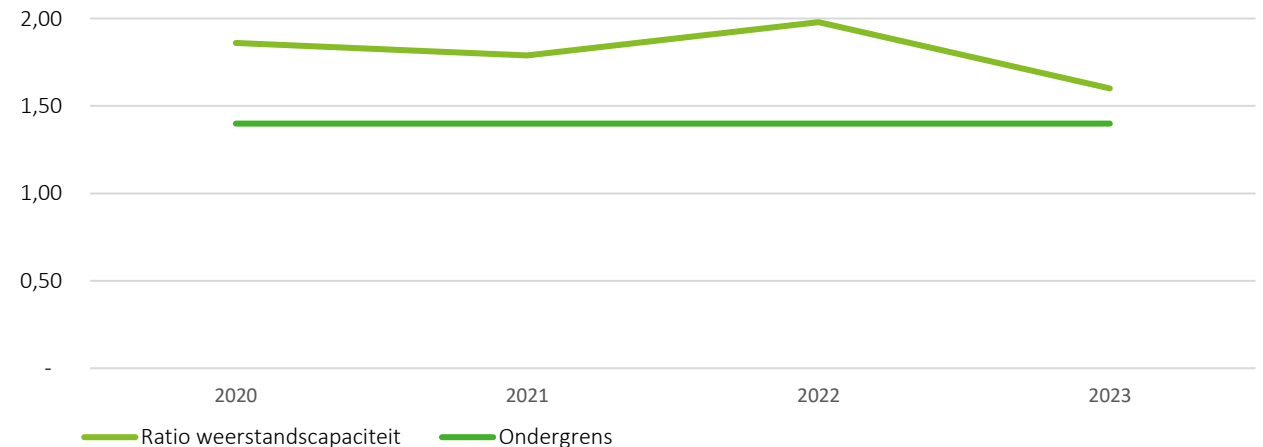
Het benodigde weerstandscapaciteit is door het bestuur vastgesteld op € 25,0 miljoen. Dit is een ondergrens die al jaren wordt gehanteerd. In de jaarrekening is geen overzicht opgenomen van de geïdentificeerde risico's. In de begroting 2024 zijn de belangrijkste risico's wel benoemd met een gekwantificeerd risico van € 25,0 miljoen.

De inventarisatie van risico's in de begroting geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's om daarmee de benodigde weerstandscapaciteit te kunnen bepalen. In de jaarrekening is de verantwoording beperkt tot de risico's die zich in 2023 hebben voorgedaan.

Weerstandscapaciteit
(x € 1 miljoen)

Ratio weerstandscapaciteit

Begrotingsrechtmatigheid

Begrotingsoverschrijdingen zijn adequaat toegelicht in het jaarverslag

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2023, hebben wij een controle uitgevoerd op de begrotingsrechtmatigheid. De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn onder andere gebaseerd op de Verordening beleid en verantwoordingsfunctie Hoogheemraadschap van Delfland 2017.

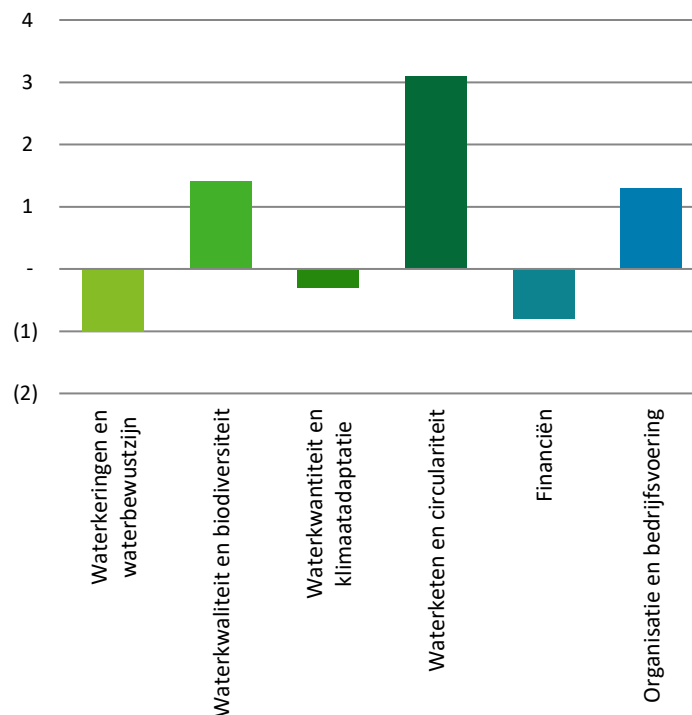
Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de saldi van baten en lasten binnen de begroting blijven en het college belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de verenigde vergadering, zodat zij hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de verenigde vergadering van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college inbreuk maakt op het budgetrecht van de verenigde vergadering.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid 2023 van de Commissie BBV. Het overschrijden van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft de accountant niet in alle gevallen mee te wegen in zijn rechtmatigheidsoordeel. De programma overschrijdingen moeten dan wel goed herkenbaar in de jaarrekening zijn opgenomen en zijn in te delen in de categorieën als genoemd in de Kadernota rechtmatigheid 2023 van de commissie BBV.

Voor de begrotingsrechtmatigheid moeten wij kijken naar de overschrijdingen van het saldo van baten en lasten per programma. In de figuur hiernaast hebben wij de programma's en de begrotingsafwijkingen opgenomen.

Wij verwijzen voor een inhoudelijke analyse van en toelichting op deze overschrijdingen naar de analyse begrotingsrechtmatigheid zoals opgenomen in paragraaf 6.6 'Begrotingsrechtmatigheid' in de jaarrekening. Hiermee legt het college verantwoording af aan de verenigde vergadering over de begrotingsrechtmatigheid over 2023.

Begrotingsafwijkingen saldo baten en lasten per programma
(x € 1 miljoen)

Drie programma's laten een overschrijding van het geraamde saldo zien, namelijk de programma's 'Waterkeringen en waterbewustzijn' ad € 1,0 miljoen, 'Waterkwantiteit en klimaatadaptatie' ad € 0,3 miljoen en 'Financien' ad € 0,8 miljoen.

De overschrijdingen zijn formeel onrechtmatig, maar passen binnen de afspraken die via de Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie Hoogheemraadschap van Delfland 2017 door de verenigde vergadering met het college zijn gemaakt.

De overschrijdingen hebben wij als volgt geëvalueerd:

- De overschrijding van 'Waterkeringen en waterbewustzijn' is veroorzaakt door de afrekening 2023 van HWBP die te laat beschikbaar is gekomen voor verwerking in de bestuursrapportage 2023.
- De overschrijding van 'Waterkwaliteit en klimaatadaptatie' valt onder de door de verenigde vergadering vastgestelde grens € 0,5 miljoen.
- Ten slotte is ook de overschrijding van 'Financien' vooral veroorzaakt door de vaststelling van de Coronacompensatie 2021 door het ministerie die te laat beschikbaar is gekomen voor verwerking in de bestuursrapportage 2023.

Op basis van deze criteria wegen deze overschrijdingen niet mee in ons rechtmatigheidsoordeel.

Kredietoverschrijdingen

Kredietoverschrijdingen vereisen conform de Kadernota Rechtmatigheid 2023 van de commissie BBV – vergelijkbaar met saldo overschrijdingen in het overzicht van baten en lasten – autorisatie van de verenigde vergadering. Indien een overschrijding niet door de verenigde vergadering is geautoriseerd, is deze strikt genomen onrechtmatig. Afspraken hierover tussen de verenigde vergadering en het college kunnen zij nader vastleggen in de financiële verordening.

Er zijn vier kredieten met een overschrijding, maar de afwijkingen vallen binnen het afwijkingenbeleid. De kredietoverschrijdingen wegen daarom niet mee in ons rechtmatigheidsoordeel.

Fraude, integriteit, en naleving wet- en regelgeving

Naleving van de aanbestedingsregels

Wij hebben, samen met de inkoopadviseurs en de verbijzonderde interne controle, een controle uitgevoerd op de naleving van de Europese en de lokale aanbestedingsregels in 2023. Op basis van een uitgebreide spendanalyse hebben wij diverse crediteuren geselecteerd voor de detailcontrole. De aan deze crediteuren verstrekte opdrachten, die ten grondslag liggen aan de uitgaven 2023 aan deze crediteuren, zijn onderzocht op het aspect van de marktbenadering. Wij hebben geconcludeerd dat er in 2023 onrechtmatigheden zijn begaan voor een bedrag van circa € 1,7 miljoen. Deze onrechtmatigheden blijven binnen de door de verenigde vergadering vastgestelde tolerantie van 1% van de lasten, zijnde € 3,2 miljoen.

De belangrijkste oorzaak voor deze onrechtmatigheid ligt bij het contractmanagement. In 2023 zijn inkoopcontracten verlengd, terwijl die contracten geen verlengingsopties meer hadden. Tevens zijn er inkopen gedaan onder de vlag van een raamovereenkomst, terwijl die overeenkomst niet voorziet in de desbetreffende goederen en diensten. Goed contractmanagement zou dit soort situaties moeten voorkomen door tijdig nieuwe aanbestedingsprocedures te starten en/of tijdig de inkoopadviseurs in te schakelen.

De beoordeling door het college van dijkgraaf en hoogheemraden van het risico van materiële fouten in de jaarrekening als gevolg van fraude of van het overtreden van wet- en regelgeving

Bij onze controle vragen wij het college jaarlijks inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking kan bevatten door fraude of het overtreden van wet- en regelgeving, inclusief de aard, omvang en frequentie van de inschattingen, het proces dat u daarbij hanteert, en de communicatie daarover met het personeel en met de verenigde vergadering. Tijdens deze gesprekken heeft uw organisatie aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's.

In onze managementletter hebben wij uitgebreid gerapporteerd over fraude en integriteit, en de stappen die uw hoogheemraadschap hierin heeft gezet. Wij hebben uw geactualiseerde frauderisicoanalyse onlangs besproken met onze forensisch fraudespecialisten. Dit draagt bij aan een robuuste (fraude)risicoanalyse en het ondersteunt ons in de advisering over uw frauderisicomanagement in uw organisatie.

Geen wijzigingen in onze initiële inschatting van het frauderisico en geen aanwijzingen voor fraude

De primaire verantwoordelijkheid voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het college, inclusief het invoeren en onderhouden van interne beheersingsmaatregelen voor de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en efficiency van de bedrijfsvoering, en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat, als gevolg van fraude of fouten.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten, doordat sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen of verkeerd voorstellen van zaken, of het doorbreken van de interne beheersing. Onze controle is uitgevoerd met een hoge, maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraudes hebben ontdekt.

Wij hebben de accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en professionele oordeelsvorming toegepast, in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Fraude en integriteit

Jaarlijks verkrijgen wij inzicht in de integriteitsmeldingen, die wij vervolgens afstemmen met de coördinatoren bestuurlijke en ambtelijke integriteit. Wij hebben op basis van onze controle en de besprekingen geen fraudegevallen geconstateerd.

Overige controlewerkzaamheden

Wij hebben tijdens de jaarrekeningcontrole 2023 de volgende werkzaamheden verricht gericht op significante frauderisico's:

- Wij hebben de boekingsregels 2023 onderzocht met behulp van data-analyse op kenmerken die kunnen duiden op frauduleuze boekingen. De boekingen die daaruit voortkomen zijn in detail onderzocht.
- Wij hebben de schattingen in de jaarrekening 2023 geëvalueerd. Schattingen vereisen de oordeelsvorming van het management en zijn zodoende vatbaar voor beïnvloeding.
- Wij hebben de handmatige betalingen 2023 gecontroleerd. Dit zijn betalingen die via een afwijkend proces met een korte doorlooptijd verlopen, waardoor sprake is van een verhoogd frauderisico.

Deze controlewerkzaamheden hebben geen aanwijzingen voor fraude opgeleverd.

Rechtmatigheidsverantwoording vanaf 2025

Rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf het boekjaar 2025 is het college van dijkgraaf en hoogheemraden verplicht in de jaarrekening een rechtmatigheidsverantwoording op te nemen waarin zij zich verantwoordt over de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties (inclusief begrotingsrechtmatigheid). Een uitgebreidere toelichting op de onrechtmatigheden en de vervolgacties om deze op te lossen/te voorkomen wordt opgenomen in de paragraaf bedrijfsvoering van het jaarverslag.

De rechtmatigheidsverantwoording heeft betrekking op de zuivere rechtmatigheidscriteria. Dit zijn het begrotingscriterium, het voorwaarden-criterium en het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium.

Begrotingscriterium

De rechtmatigheidsverantwoording vanaf 2025 gaat gevolgen hebben voor de wijze waarop met begrotingsonrechtmatigheden moet worden omgegaan. Dat lichten we hieronder nader toe.

Bij de rechtmatigheidsverantwoording vormt het begrotingscriterium een belangrijk toetsingscriterium. Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten, lasten en balansmutaties dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en de hiermee samenhangende programma's en kredieten (begrotingscriterium). Uitgangspunt hiervoor is het niveau waarop de verenigde vergadering de budgetten in de begroting en de kredieten geautoriseerd heeft.

Belangrijk verschil met het rechtmatigheidsoordeel van de accountant is dat vanaf 2025 elke euro overschrijding van de geraamde lasten meetelt voor de rechtmatigheidsverantwoording. Bij een afwijking van de baten volstaat in principe een toelichting. In de huidige rechtmatigheidscontrole van de accountant worden de meeste overschrijdingen van de geraamde saldi van de baten en lasten op basis van criteria niet meegenomen in het rechtmatigheidsoordeel.

De verenigde vergadering en het college van dijkgraaf en hoogheemraden kunnen wel afspraken maken in welke situatie lastenoverschrijdingen onrechtmatig maar acceptabel zijn. Lastenoverschrijdingen zijn en blijven onrechtmatig, maar zijn onder voorwaarden acceptabel wat betekent dat het college deze niet hoeft toe te lichten in de paragraaf bedrijfsvoering.

Voorwaarden criterium

Het voorwaarden criterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld aan de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen c.q. voorwaarden zijn afkomstig uit de relevante wet- en regelgeving zoals opgenomen in het normenkader. Het belangrijkste voorbeeld is de naleving van de Aanbestedingswet 2012. Ten aanzien van dit aspect wijzigt er niets met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording in 2025.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Dit criterium gaat een belangrijkere rol spelen in de rechtmatigheidsverantwoording dan dat in de rechtmatigheidscontrole van de accountant heeft gespeeld. Bij dit criterium gaat het om het voorkomen, signaleren en corrigeren van misbruik en oneigenlijk gebruik van voorzieningen van uw hoogheemraadschap. De verhoogde aandacht voor dit criterium vloeit voort uit de affaire rondom de kinderopvangtoeslag en heeft ten doel om misbruik en oneigenlijk gebruik expliciet te maken aan de bestuurstafel. Uw hoogheemraadschap zal de gevolgen van dit aspect in kaart moeten brengen.

Verantwoordings- en rapportagegrens

De verenigde vergadering stelt een verantwoordings- en rapportagegrens vast. De verantwoordingsgrens gaat het college hanteren bij het opmaken van de rechtmatigheidsverantwoording en de uiteindelijke conclusie daaromtrent. Fouten en onduidelijkheden die de verantwoordingsgrens niet overschrijden, zorgen voor een positieve uiting van het college waaruit blijkt dat de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. De rapporteringsgrens bepaalt de diepgang van de toelichting van het college in de paragraaf bedrijfsvoering.

Wij adviseren in 2024 afspraken te maken tussen de verenigde vergadering en het college van dijkgraaf en hoogheemraden over de verantwoordings- en rapportagegrens en in welke situaties lastenoverschrijdingen acceptabel zijn.

Overige bevindingen

Dispuut met Delfluent

Het Hoogheemraadschap van Delfland is het oneens met de indexatie van de servicevergoeding over 2022 aan Delfluent voor het beheer en onderhoud van twee afvalwaterzuiveringsinstallaties. De verhoging zou geen reële weergave zijn van de werkelijke kostenstijging van Delfluent. De vergoeding 2022 vormt de basis voor de vergoeding 2023 en daarmee staat ook een deel van de vergoeding 2023 ter discussie. Delfluent is een arbitrage gestart. Er is hangende deze procedure geen zekerheid over de uitkomst daarvan.

In de jaarrekening 2023 is het volledige bedrag van € 61,9 miljoen als last verwerkt. Dit bedrag is gebaseerd op de indexatie 2022 en 2023 zoals die gebruikelijk was in de eerdere jaren en in overeenstemming met de contractuele afspraken met Delfluent. Gezien de onzekerheid is de verwerking van de volledige indexatie in de jaarrekeningen naar onze mening de juiste keuze.

Ultimo 2023 staat er een bedrag van € 28,3 miljoen onder de overlopende passiva op de balans, dat niet wordt uitbetaald aan Delfluent in afwachting van een oplossing van dit dispuut.

Verrekenbare btw

Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft een vordering op de Belastingdienst van € 2,7 miljoen in verband met betaalde btw, die naar mening van het hoogheemraadschap teruggevorderd kan worden. Deze btw hangt samen met een deel van de servicevergoeding aan Delfluent van afgelopen jaren dat toegerekend kan worden aan de groen gas activiteiten. Deze activiteiten zijn ondernemersactiviteiten in de zin van de Wet op de omzetbelasting. Uw organisatie heeft nog geen suppletieaangifte gedaan op verzoek van de Belastingdienst. De inspecteur wil wachten op een landelijke ruling over dit onderwerp. Het is zodoende onbekend of de Belastingdienst deze verrekenbare btw (volledig) zal accepteren en zal terugbetalen aan uw organisatie. Wij achten het standpunt van Delfland redelijk.

Vennootschapsbelasting

Hoogheemraadschap van Delfland heeft een voorlopige aanslag 2023 vennootschapsbelasting ad € 0,3 miljoen niet als last in de jaarrekening 2023 verwerkt, omdat het hoogheemraadschap van mening is dat de desbetreffende activiteit in 2023 niet winstgevend is. Het in 2023 betaalde bedrag is als vordering op de Belastingdienst in de jaarrekening verwerkt. Begin 2024 is een verhoging van de voorlopige aanslag 2023 ad € 0,2 miljoen betaald. Deze betaling is niet in de jaarrekening 2023 verwerkt.

In 2022 was als gevolg van de hoge gasprijzen sprake van een fiscale winst. In 2023 zijn de gasprijzen aanzienlijk gedaald en daarmee is volgens de berekeningen van het hoogheemraadschap ook de winst verdwenen. Wij hebben de berekeningen beoordeeld en wij achten het standpunt van uw organisatie aannemelijk.

Interne beheersing

Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing

Managementletter 2023, toegespitst op de interne (financiële) beheersing

Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in het najaar van 2023 een interim-controle uitgevoerd. Deze interim-controle was primair gericht op de opzet en het bestaan van maatregelen van administratieve organisatie en interne beheersing, voor zover van belang voor onze controle op de betrouwbaarheid en rechtmatigheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.

Voor de bevindingen van de interim-controle verwijzen wij naar onze managementletter 2023 gedateerd d.d. 21 november 2023.

In de managementletter hebben wij een aantal aandachtspunten voor het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2023 benoemd. Als onderdeel van onze werkzaamheden voor de jaarrekening zijn wij nagegaan of deze aandachtspunten voldoende zijn opgevolgd. Voor zover de opvolging en/of onze controle ervan hiertoe aanleiding geven, hebben wij onze bevindingen in dit accountantsverslag bij het betreffende onderwerp verwerkt.

Memoriaalboekingen

Memoriaalboekingen zijn (correctie)boekingen die niet via de reguliere boekingsgang plaatsvinden. Deze boekingen zijn hierdoor in opzet meer risicovol en daarom besteden wij bij onze controle extra aandacht aan deze boekingen. Wij constateren dat het hoogheerraadschap in 2023 het proces rondom memoriaalboekingen heeft verbeterd.

Ten eerste is een inhoudelijke controle ingevoerd. Een memoriaalboeking wordt opgesteld door een P&C-adviseur van het hoogheerraadschap en aangeboden bij de Financiële Eenheid voor verwerking in ProSa. De financiële eenheid voert alleen een marginale check uit op de boeking om vast te stellen dat aan alle systeemtechnische vereisten wordt voldaan. Een controle op de inhoudelijke juistheid vond niet plaats. Het risico bestond daardoor dat memorialen ten onrechte verwerkt werden in de financiële administratie van het hoogheerraadschap. Vanaf medio 2023 wordt gebruik gemaakt van een nieuw sjabloon voor het opstellen en aanleveren van memoriaalboekingen. De financiële adviseur moet hierin door middel van een tekstuele toelichting zichtbaar maken dat de boekingsregels inhoudelijk zijn gecontroleerd.

Ten tweede was binnen het proces memoriaalboekingen geen sprake van een afgedwongen vier-ogenprincipe bij het verwerken van een memoriaalboeking. De administrateur van de Financiële Eenheid kon, zonder dat een tweede functionaris hierop akkoord gaf, een memoriaalboeking invoeren in de financiële administratie van het hoogheerraadschap. Wel vind er bij memoriaalboekingen, waarbij het initiatief van de Financiële Eenheid komt, een collegiale toetsing plaats ter waarborging van de juiste verwerking. Dit was echter niet afgedwongen en kon daarmee omzeild worden. Het risico bestond dat een memoriaal bewust of onbewust onjuist of onterecht verwerkt werd in de financiële administratie. De softwareontwikkelaar heeft op verzoek van de Financiële Eenheid een systeemtechnisch verplichte collegiale toetsing gerealiseerd. Deze maatregel is vanaf begin 2024 ingevoerd. Wij onderschrijven het belang van de ontwikkelingen op het gebied van de memoriaalboekingen.

Handmatige betalingen

Wij hebben tijdens de jaarrekeningcontrole 2023 bijzondere aandacht gegeven aan de handmatige betalingen. Dit zijn betalingen die via een afwijkend proces met een korte doorlooptijd verlopen, waardoor sprake is van een verhoogd (fraude)risico.

Wij concluderen dat het proces van handmatige betalingen in opzet toereikend is om rechtmatige betalingen te waarborgen. Tevens hebben wij geconstateerd dat de interne controlemaatregelen in dit proces bestaan en gedurende 2023 effectief hebben gewerkt. Ten slotte hebben wij de handmatige betalingen 2023 gegevensgericht gecontroleerd en daarbij geen bijzonderheden geconstateerd.

Wijzigen crediteurenstamgegevens

Bij het wijzigen van crediteurenstamgegevens, in het bijzonder het wijzigen van bankrekeningnummers, gebruikt de organisatie een beheersmaatregel om te waarborgen dat er geen onrechtmatige betalingen kunnen plaatsvinden. Deze beheersmaatregel wordt uitgevoerd door de Financiële Eenheid. Indien een bankrekeningnummer van een bestaande crediteur wijzigt, wordt door een medewerker van de crediteurenadministratie telefonisch of per e-mail nagevraagd of de wijziging juist is. Indien dit het geval is, wordt de mutatie klaargezet en voor controle doorgezet naar de senior administrateur. Na goedkeuring van de senior administrateur wordt de mutatie definitief verwerkt. Wij hadden echter vastgesteld dat deze procedure uitsluitend voor de bestaande crediteuren werd gevolgd en niet voor nieuwe crediteuren. Hierdoor liep uw organisatie het risico dat er oneigenlijke betalingen werden verricht.

Vanaf medio 2023 maakt de financiële administratie gebruik van Surepay voor de IBAN-naam check bij nieuwe crediteuren en bij de wijziging van crediteurstamgegevens. Daarmee is onze aanbeveling opgevolgd en het risico in opzet in voldoende mate weggenomen.

Evaluatie opstel- en controleproces

Medio 2023 hebben wij met de ambtelijke organisatie het opstel- en controleproces van de jaarrekening 2022 geëvalueerd, en waar nodig aanscherpingen gemaakt in het draaiboek voor het opstel- en controleproces en in de werkafspraken voor de jaarrekeningcontrole. Met deze aanpassingen is het proces efficiënter en effectiever geworden en is de controle binnen de afgesproken planning afgerond.

Belangrijkste bevindingen voor de interne beheersing

IT-audit 2023

In het kader van de controle van de jaarrekening 2023 hebben wij IT audit werkzaamheden uitgevoerd omtrent de opzet en het bestaan van de General IT Controls (GITC's) binnen de IT omgeving van het Hoogheemraadschap van Delfland. Wij hebben ons daarbij gericht op de applicatie ProSa (financiële administratie). Dit betreft een zogenaamde SaaS oplossingen van de leverancier AllSolutions.

Bevindingen ProSa

Onderstaand hebben wij de belangrijkste bevindingen opgenomen van de IT-audit ProSa.

- a) Het Hoogheemraadschap van Delfland beschikt niet over een actuele en geaccordeerde autorisatiematrix voor ProSa. Het risico bestaat dat rechten te breed worden toegekend doordat nog niet alle functies in de autorisatiematrix zijn gedefinieerd. Hierdoor bestaat de kans op ongeautoriseerde handelingen met deze accounts, die niet in lijn zijn met de richtlijnen van het verantwoordelijk management ten aanzien van de interne beheersing en functiescheiding. Begin 2024 heeft het Hoogheemraadschap proactieve stappen gezet om de autorisatiematrix opnieuw op te zetten.
- b) De Financiële Eenheid en het Hoogheemraadschap van Delfland verrichten geen periodieke review van de gebruikersrechten en de autorisaties binnen ProSa.
- c) De Financiële Eenheid heeft een senior financiële administrateur geautoriseerd voor de rol van functioneel beheer voor ProSa. Dit leidt ons inziens tot het risico op het gebied van functiescheiding. Wij raden aan om accounts met hoge rechten zoveel mogelijk te beperken en deze hoge rechten alleen toe te kennen aan medewerkers van de IT afdeling.
- d) Wijzigingen worden niet adequaat getest conform beleid voordat deze in productie worden genomen. Het risico bestaat dat wijzigingen worden doorgezet naar productie die niet in lijn zijn met de verwachtingen van management.

- e) Het Hoogheemraadschap van Delfland heeft het beheer van de database van ProSa uitbesteed aan de leverancier AllSolutions. Er werd in voorgaande jaren geen zichtbare controle uitgevoerd op de ISAE 3402 Type II rapportage om de effectiviteit van de getroffen beheersmaatregelen van de service organisatie te toetsen en de mogelijke bevindingen uit deze rapportage te analyseren voor de impact op haar eigen interne beheersing. Het hoogheemraadschap heeft deze analyse voor het eerst in maart 2024 uitgevoerd ten aanzien van de rapportage over 2023.

Bredere opmerking General IT Controls

Wij constateren dat de afgelopen jaren meerdere audits hebben plaats gevonden rondom ProSa met diverse (gelijsoortige en terugkomende) bevindingen en aanbevelingen. Wij adviseren meer ambitie en prioriteit te geven aan het oplossen van geconstateerde tekortkomingen, aangezien risico's samenhangend met deze tekortkomingen in de loop van de tijd hoger worden. In dat kader adviseren wij de IT governance te versterken, uitmondend in transparant eigenaarschap en uitgewerkte RACI tabellen voor de applicatie ProSa.

Wij adviseren daarnaast een controls framework op te stellen en een verdiepende analyse te maken inzake de werking van de IT-controls van AllSolutions.

Bijlagen

A1 - Niet-gecorrigeerde controleverschillen

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de niet-gecorrigeerde controleverschillen groter dan de rapporteringstolerantie van € 500.000.

Aard van de fouten	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	Niet van toepassing	€ 0
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen huidige periode:		
Rechtmatigheidsfout is tevens getrouwheidsfout	€ 0	€ 0
(Sub)totaal getrouwheidsfouten	€ 0	€ 0
Aanbestedingsfouten	€ 1.721.000	
Overige rechtmatigheidsfouten	€ 0	
Totaal getrouwheidsfouten	€ 1.721.000	

- Het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid is opgenomen in het normenkader financiële rechtmatigheid Delfland 2023, dat op 30 november 2023 is vastgesteld door de verenigde vergadering.
- Wij hebben van het college van dijkgraaf en hoogheemraden een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Dit houdt in dat eventuele niet-geconstateerde en daardoor niet-gecorrigeerde afwijkingen, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere niet-gecorrigeerde afwijkingen.

A2 - Onzekerheden in de controle

In de onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de onzekerheden groter dan de rapporteringstolerantie van € 500.000.

Aard van de onzekerheden	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Onzekerheden inzake getrouwheid	€ 0	€ 0
(Sub)totaal onzekerheden in de getrouwheidscontrole	€ 0	€ 0
Onzekerheden inzake rechtmatigheid	€ 0	
Totaal onzekerheden in de rechtmatigheidscontrole	€ 0	

- Het kader voor de controle op de financiële rechtmatigheid is opgenomen in het normenkader financiële rechtmatigheid Delfland 2023, dat op 30 november 2023 is vastgesteld door de verenigde vergadering.
- Wij hebben van het college van dijkgraaf en hoogheemraden een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college het bovenstaande heeft bevestigd. Het college heeft tevens bevestigd geen kennis te hebben van andere onzekerheden.

A3 - Tekortkomingen in de toelichtingen

Onze controlestandaarden vereisen dat wij afwijkingen van materieel belang in de toelichting signaleren om de verenigde vergadering in staat te stellen een inschatting te maken van de gevolgen daarvan voor de jaarrekening. De tabel hierna bevat een weergave van die onderwerpen uit de toelichting waarvan wij denken dat de verenigde vergadering deze nader dient te beoordelen.

Toelichting	Bron van de toelichtingsvereiste	Kwantitatieve of kwalitatieve overwegingen
Geen.		

B - Onafhankelijkheidsbevestiging

Bevestiging onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de “Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)” en vormen een belangrijk onderdeel van het ‘normenkader’ waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen de organisatie van Deloitte ingebed.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van Hoogheemraadschap van Delfland in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onze onafhankelijke positie te waarborgen

Deloitte beschikt over een stelsel van maatregelen om haar onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Dit stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen.

Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle gevolmachtigden en werknemers bij Deloitte.
- Procedures voor de organisatie van periodieke trainingen inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.

- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.
- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en, indien er bedreigingen zijn signaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreigingen voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling, inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde ‘onafhankelijkheidsevaluatie’), wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Deloitte wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Indien de bestuursstructuur van de controlecliënt voorziet in een algemeen bestuur of auditcommissie, overwegen wij ook een van deze instanties te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen wordt periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdsheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen.

Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om het komend boekjaar teamleden bij Hoogheemraadschap van Delfland te rouleren.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met Hoogheemraadschap van Delfland

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Deloitte, haar gevolmachtigden en haar medewerkers en het hoogheemraadschap die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Deloitte, een bestuurder of interne toezichthouder van Deloitte of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan het hoogheemraadschap of een bij het hoogheemraadschap betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels.

Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid met een (geschatte) waarde van meer dan € 100 ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

Onder Deloitte wordt verstaan één of meer van Deloitte Touche Tohmatsu Limited (“DTTL”), haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten (tezamen, de “Deloitte organisatie”). DTTL (hierna ook te noemen “Deloitte Global”) haar wereldwijde netwerk van member firms en aan hen verbonden entiteiten zijn juridisch gescheiden en onafhankelijke entiteiten, die elkaar niet kunnen verplichtingen of binden ten aanzien van derden. DTTL en iedere DTTL member firm en aan hen verbonden entiteit is aansprakelijk voor hun eigen handelen en nalaten, en niet voor het handelen of nalaten van een andere entiteit. DTTL verleent geen diensten aan cliënten. Raadpleeg www.deloitte.com/about voor meer informatie.

Deloitte levert toonaangevende audit- en assurance-, belasting- en juridische diensten, consulting, financial advisory, and risk advisory diensten aan bijna 90% van de Fortune Global 500® en duizenden particuliere bedrijven. Onze professionals leveren meetbare en blijvende resultaten die het vertrouwen van het publiek in kapitaalmarkten helpen versterken, klanten in staat stellen te transformeren en bloeien, en de weg wijzen naar een sterkere economie, een meer rechtvaardige samenleving en een duurzame wereld. Voortbouwend op zijn meer dan 175-jarige geschiedenis, omvat het bereik van Deloitte meer dan 150 landen en gebieden. Ontdek hoe de meer dan 345.000 mensen van Deloitte wereldwijd een impact maken die ertoe doet op www.deloitte.com.

Deze communicatie bevat louter algemene informatie en noch DTTL, noch haar wereldwijde netwerk van member firms of aan hen verbonden entiteiten verleent door middel van deze communicatie professioneel advies of diensten. Voordat u een beslissing neemt of actie onderneemt die van invloed kan zijn op uw financiën of uw bedrijf, dient u een gekwalificeerde professionele adviseur te raadplegen. Geen enkele entiteit in de Deloitte organisatie is verantwoordelijk voor enig verlies dat wordt geleden door een persoon die op deze communicatie vertrouwt.